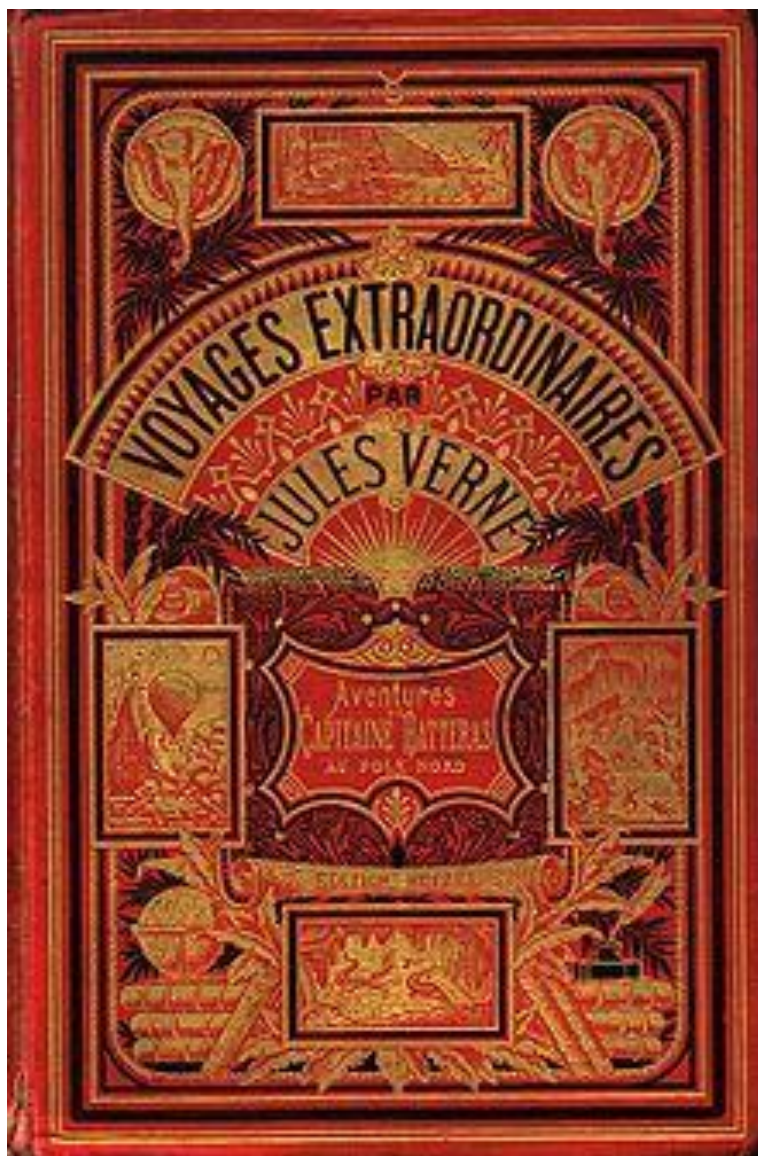

Jules Verne

Jules Verne

Dva roky prázdnin

Dvacet tisíc mil pod mořem

Obsah

1	Seznam obrázků	2
2	Úvod	3
3	Mládí	4
3.1	DĚTSTVÍ	4
3.2	STUDIA	4
4	Literární dráha	6
5	Manželství, obchodování na burze a cesty	8
6	Otázky autorství Verneových děl	9
7	Poslední léta života a odkaz	10
8	Dílo	11
8.1	PODIVUHODNÉ CESTY	11
8.2	DALŠÍ DÍLA	13
9	Ilustrátoři	15
9.1	HLAVNÍ ILUSTRÁTOŘI	15
9.2	ILUSTRÁTOŘI JEDNOTLIVÝCH DĚL	15
10	Verneovo dílo v Česku	17
11	Nejznámější díla	18
11.1	DVA ROKY PRÁZDNIN	18
11.1.1	OBSAH ROMÁNU	18
11.1.2	ILUSTRACE	19
11.1.3	FILMOVÉ ADAPTACE	19
11.1.4	ČESKÁ VYDÁNÍ	19
11.2	DVACET TISÍC MIL POD MOŘEM	20
11.2.1	OBSAH ROMÁNU	21
11.2.2	POPIS PONORKY NAUTILUS	22
11.2.3	FILMOVÉ ADAPTACE	23
11.2.4	ČESKÁ VYDÁNÍ	23
11.2.5	ROZHLASOVÉ DRAMATIZACE	24

1 Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Jules Verne 1856	6
Obrázek č. 2: Jules Verne a „příšery“ z jeho novel	13
Obrázek č. 3: Kapitán Nemo	15
Obrázek č. 4: Dva roky prázdnin	18
Obrázek č. 5: Dvacet tisíc mil pod mořem, původní ilustrace.	20
Obrázek č. 6: Dvacet tisíc mil pod mořem, původní ilustrace.	22

2 Úvod

Jules Gabriel Verne (výslovnost: žil vern, v IPA žyl vɛʁn) (narozen 8. února 1828 Nantes, zemřel 24. března 1905 Amiens) byl francouzský spisovatel dobrodružné literatury. Je považován za jednoho ze zakladatelů žánru vědeckofantastické literatury. Jeho knihy jsou dodnes oblíbeny hlavně mezi mládeží.

Je po něm pojmenován kráter Jules Verne na odvrácené straně Měsíce.

3 Mládí

3.1 *Dětství*

Jules Verne se narodil 8. února 1828 v domě číslo 4 v ulici Olivier-de-Clisson na ostrůvku Île Feydeau ve městě Nantes jako první z pěti dětí pařížského právníka Pierra Vernea a Sophie Allote de la Fuÿe, která pocházela z nantské rodiny námořníků. Jules měl mladšího bratra Paula (1829-1897) a tři sestry: Annu (nar. 1836), Mathildu (nar. 1839) a Marii (nar. 1842). V roce 1834 byl poslán do penzionátu při škole, kterou vedla paní Sambinová. O rok později nastoupil s bratrem do školy Saint-Stanislas, která byla vedena v přísném katolickém duchu. Byl velmi nadaným žákem, obdržel několik ocenění, např. za zeměpis, latinu, řečtinu... Další roky školy strávil v semináři Saint-Donatien, který popsals ve svém nedokončeném románu *Kněz* v roce 1839 (*Un prêtre en 1839*).

Roku 1839 se nechal, dle legendy, najmout ve věku jedenácti let jako plavčík na loď do Indie, jeho rodiče to však zjistili a cestě zabránili. Údajně chtěl splnit slib a dovézt sestřenici Caroline Tronsonové korálový náhrdelník. Otcí musel slíbit, že od této doby bude cestovat jen ve svých snech. Dle jeho vzpomínek však tato legenda nemusí být úplně mimo realitu – údajně nastoupil na palubu plachetnice, důkladně ji prozkoumal a vše si „osahal“.

Mezi lety 1844 a 1846 navštěvoval s bratrem Paulem Lycée Royal (dnes Clemenceau). Maturitu složil 29. července 1846 v Rennes.

3.2 *Studia*

Roku 1847 odjel Jules na žádost otce do Paříže studovat práva. Zamiloval se do Rose Herminie Arnaud Grossetière a začal skládat první básně, ve kterých ji opěvoval. Idylka měla bohužel krátké trvání – rodiče Herminie těžce snášeli, že o ni má zájem mladý student bez jisté budoucnosti. Zaslíbili ji jinému, za kterého se provdala 19. července 1848. Jules si svůj vztek vybíjel psaním. Tento sňatek se odrazil v celé řadě jeho pozdějších literárních postav – dívek, které byly provdány proti své vůli. Spisovatel Jules Verne projevoval ve svých dílech určitou zášť vůči rodnému kraji a tamním lidem.

Roku 1848 se definitivně usadil v Paříži, kam si s sebou vzal ještě nedokončený román *Kněz* v roce 1839, divadelní hry včetně dvou tragédií a své básně. Nastěhoval se do nájemního bytu v ulici l'Ancienne Comédie, který sdílel s Édouardem Bonamym, který byl stejně jako on student a pocházel také z Nantes. Do Paříže přijel Verne v době vrcholící únorové revoluce 1848, kdy se v ulicích stavěly barikády. Své dojmy popisoval v dopisech domů.

Jeho strýc Châteaubourg jej brzo uvedl do literárních salónů, které pak s gustem navštěvoval. Nadchnul se pro divadlo a pustil se do psaní her, které ale zůstaly z větší části nevydané až do roku 2005. Vrhł se na četbu Victora Huga, Alexandra Dumase, Alfreda de Vigny, Alfreda de Musset, ale z dramatiků preferoval zejména Shakespeara a Molièra.

Z jeho současníků ho nejvíce ovlivnil Victor Hugo: "Byl jsem navýsost pod vlivem Victora Huga, velmi nadšený opakovanou četbou jeho díla. V té době jsem mohl recitovat z hlavy celé pasáže z Notre Dame de Paris, ale byly to jeho divadelní hry, které mě ovlivnily nejvíce, a právě pod tímto vlivem, asi ve věku sedmnácti let, jsem napsal nemálo tragédií a komedií, nepočítaje v to romány."

V této době psal rodičům hlavně o svých finančních problémech. Nicméně v březnu 1849 upoutala jeho pozornost cholera, která postihla Paříž. Byl také povolán do zbraně, což nesl velmi nelibě a projevil tak svůj antimilitaristický postoj, který jej až do konce života neopustil.

Aby se Verne nějak uživil, dával hodiny (což nesl nelibě jeho otec) a vypomáhal u přítele advokáta. Od této doby se také datovalo Verneovo špatné zdraví – časté hladovění mu působilo problémy se zažíváním a žaludkem, k čemuž je nutno přičíst dědičné předpoklady k gastrickým obtížím a hlavně pak patologickou bulimii. Byl postižen paralýzou obličejových nervů, která se mu za život vrátila celkem čtyřikrát, údajně zapříčiněná zánětem středního ucha.

I přes své zdravotní obtíže složil Jules Verne právnické zkoušky a mohl tak začít pracovat jako advokát. Spolu s přáteli začal organizovat pravidelné večere nazvané „Jedenáct bez ženy“.

4 Literární dráha

Obrázek č. 1: Jules Verne 1856

Již v mládí se pokoušel Verne o literární činnost. Psal (bez většího ohlasu) básně, povídky, písně, libreta a divadelní hry, např. *Zlomená stébla* (1849). Díky návštěvám literárních salónů v Paříži se dostal do kontaktů mimo jiné s Alexandrem Dumasem a jeho synem. Představil jim rukopis komedie *Les Pailles rompues*, která byla také roku 1850 uvedena na prkna divadla.

O rok později se seznámil se šéfredaktorem revue *Musée des familles* Pitre-Chevalierem, který mu vydal několik povídek, aniž by je podroboval cenzuře či žádal jejich přepisování. Jiné to bylo u vydavatele Pierra-Julese Hetzela. Jako důkaz stačí porovnat vydání v revue a ta, která pak vyšla u Hetzela. V této době je také angažován jako sekretář v divadle, ale nedostával plat – odměnou mu bylo to, že byly uváděny jeho hry, často ve spolupráci s Michelem Carré. Až do 1855 byl velice plodným dramatikem.

Postupně se nadchl pro vědu a geografii. Seznámil se s proslulým Jacquem Aragem, který pokračoval v objevování světa i přes svou slepotu. Ten jej také přivedl k pro něj novému literární žánru – cestopisu.

V roce 1862 se seznámil s nakladatelem Pierrem-Julesem Hetzelem, který vydal jeho dobrodružný román *Pět neděl v baloně*. Ten měl tak obrovský úspěch, že nakladatel nabídl Verneovi exkluzivní smlouvu na dvacet let, v níž se Verne zavázal napsat dva svazky ročně (nejde o počet titulů, protože některé romány byly několikasvazkové). Tato smlouva Vernea finančně zajistila a umožnila mu žít se pouze psaním. Pierre-Jules Hetzel také vymyslel souhrnný název pro Verneovo dílo, a to *Podivuhodné cesty* (*Les Voyages extraordinaires*), které měly podle něho „shrnout všechny znalosti zeměpisné,

geologické, fyzikální, astronomické, tak jak je shromáždila moderní věda, a zpracovat tak barvitým a poutavým způsobem ... dějiny světa“.

Roku 1864 uzavřeli Hetzel a Verne druhý kontrakt na napsání dějin velkých zeměpisných objevů. Na tomto díle Verne spolupracoval s Gabrielem Marcelem (1843–1909), knihovníkem ve francouzské Národní knihovně (Bibliothèque Nationale) v Paříži. Důvodem spolupráce bylo především to, že Verne uměl mluvit a číst pouze francouzsky, zatímco velké množství informací, které potřeboval ve své práci použít, bylo dostupné pouze v cizích jazycích, které Marcel velmi dobře ovládal.

5 Manželství, obchodování na burze a cesty

Od té doby, co Verne založil skupinu „Jedenáct bez ženy“, se všichni jeho přátelé oženili. Tak se i on začal poohlížet po vhodné partnerce. Na jedné ze svateb, kterých se zúčastnil, se seznámil se sestrou nevěsty, 26letou vdovou Honorii Morelovou (1830-1910), matkou dvou dcer. Roku 1857 se s ní oženil. Měli pak spolu syna Michela, který po jeho smrti dopsal některá jeho nedokončená díla. Jelikož si byl vědom toho, že psaní jej natrvalo neuživí, rozhodl se Verne investovat na burze a obchodovat s akciemi. Půjčku do začátku mu poskytl otec. Pokud nebyl zrovna na burze, zavíral se do pracovny a usilovně psal.

Roku 1886 Verne jen těsně unikl smrti, když na něj zřejmě v pominutí smyslů vystřelil z revolveru jeho synovec Gaston (1860–1916), syn jeho bratra Paula. Verneovi se ale podařilo srazit synovcovi zbraň a byl jenom zraněn.

Jules Verne hodně cestoval a některé zážitky z těchto cest zapracoval i do svých románů. Již roku 1859 navštívil Anglii a Skotsko, v roce 1861 se vydal do Skandinávie, roku 1867 do USA, dále pak navštívil např. roku 1878 severní Afriku a roku 1881 Nizozemsko, Německo a Dánsko.

V roce 1888 byl zvolen radním města Amiens. Jako památka na jeho působení zůstalo v Amiens technicky zajímavé divadlo, jehož nosná část je řešena originálně použitými komíny.

6 Otázky autorství Verneových děl

Autorství některých knih Julese Vernea je sporné. Tak například je dnes již doloženo, že román *Trosečník z Cynthie* napsal jiný francouzský spisovatel André Laurie (Verne provedl pouze kontrolní práce a jeho jméno bylo přidáno z komerčních důvodů). Již předtím Verne upravil, a to velmi podstatně, dva jiné Laurieho rukopisy. Tyto texty se staly základem dvou románů, vydaných rovněž pod jménem Julese Vernea: *Ocelové město* a *Hvězda jihu*. Rovněž tak romány dokončené nebo přepracované jeho synem Michelem Vernem (např. *Lodivod dunajský*, *Honba za meteorom* nebo *Podivuhodná dobrodružství výpravy Barsacovy*) se podle posledních výzkumů dosti liší od původních Verneových textů. Ke stálým Verneovým spolupracovníkům patřil jeho bratr Paul (1829–1897), kapitán dálkové plavby, který měl podíl na všech jeho knihách týkajících se moře a námořnictví. Za pravidelného Verneova spolupracovníka musíme považovat i nakladatele Hetzela, který byl pravidelně prvním čtenářem jeho děl. Jejich vzájemná korespondence a analýza původních rukopisů poukazují na to, že Hetzel nejen přispíval mnoha nápady, ale prováděl také v rukopisech změny.

7 Poslední léta života a odkaz

Jules Verne je považován společně s anglickým spisovatelem Herbertem Georgem Wellsem za zakladatele žánru vědeckofantastické literatury (science-fiction). Dá se říci, že Verne ve svých dílech předpověděl celou řadu vědeckých a technických objevů a vynálezů, např. dálkové lety říditelným balónem, velkorážní dělo, videofon, skafandr, kosmické cesty, elektrický motor, tank, vrtulník a další).

Jules Verne zemřel 24. března 1905 v Amiensu. Jeho syn Michel Verne se postaral o vydání jeho posledního originálního románu *Zatopená Sahara* a poté knihou *Maják na konci světa* zahájil dlouhodobé vydávání dalších svazků *Podivuhodných cest*. V těchto dílech však Michel prováděl (jak již bylo řečeno) velké změny, takže originální verze byly vydány až koncem 20. století.

V první polovině 20. století někteří Verneovi životopisci uváděli, že Verne je polského původu a jmenuje se ve skutečnosti Oleskiewicz (*verne* je francouzsky olše). Tuto fámu o sobě patrně rozšířil sám Verne, který historkami na toto téma často bavil společnost.

8 Dílo

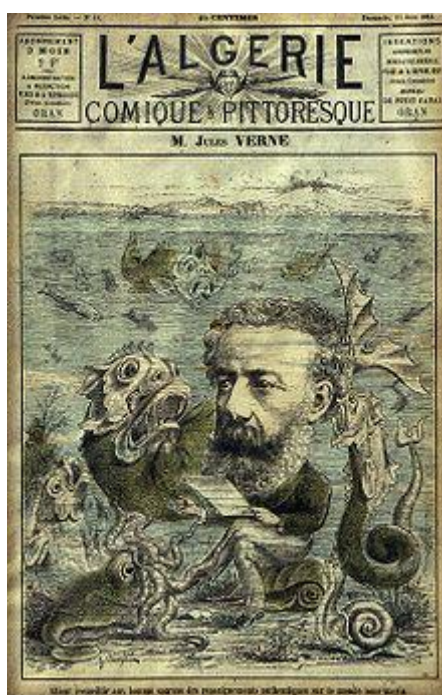
8.1 Podivuhodné cesty

Za Verneova života obsahoval cyklus *Podivuhodné cesty* padesát čtyři titulů (mimo cyklus stála kniha povídek *Doktor Ox* a román *Trosečník z Cynthie*, napsaný společně s Andrém Lauriem). Autorův syn Michel Verne rozšířil cyklus ještě o dalších osm knih (počítaje *Majákem na konci světa*).

1. Pět neděl v baloně (*Cinq semaines en ballon*, 1863, 1 sv.),
2. Dobrodružství kapitána Hatterase (*Voyages et aventures du capitaine Hatteras*, 1864–1866, 2 sv.),
3. Cesta do středu Země (*Le voyage au centre de la terre*, 1864, 1 sv.),
4. Ze Země na Měsíc (*De la Terre à la Lune*, 1865, 1 sv.),
5. Děti kapitána Granta (*Les enfants du capitaine Grant*, 1867–1868, 3 sv.),
6. [Dvacet tisíc mil pod mořem](#) (*Vingt mille lieues sous les mers*, 1869–1870, 2 sv.),
7. Okolo Měsíce (*Autour de la Lune*, 1870, 1 sv.),
8. Plující město (*Une ville flottante*, 1871, 1 sv.) – v jednom svazku s tímto románem vyšla současně Vernova historická novela Prorazili blokádu (*Les Forceurs de blocus*) z období americké občanské války, napsaná již roku 1865.
9. Dobrodružství tří Rusů a tří Angličanů (1872, *Aventures de trois Russes et de trois Anglais*, 1 sv.),
10. Země kožešin (*Le pays des fourrures*, 1873, 2 sv.),
11. Cesta kolem světa za osmdesát dní (*Le tour du monde en quatre-vingts jours*, 1873, 1 sv.),
12. Tajuplný ostrov (*L'île mystérieuse*, 1875, 3 sv.),
13. Chancellor (*Le Chancellor*, 1875, 1 sv.) – v jednom svazku s tímto románem vyšla současně Vernova historická novela *Martin Paz* z roku 1851.
14. Carův kurýr (*Michel Strogoff*, 1876, 2 sv.) – v jednom svazku s tímto románem vyšla současně Vernova historická novela Drama v Mexiku (*Un drame au Mexique*) z roku 1851.
15. Na kometě (*Hector Servadac*, 1877, 2 sv.), česky též jako *Světlem slunečním*,
16. Černé indie (*Les Indes noires*, 1877, 1 sv.),
17. Patnáctiletý kapitán (*Un capitaine de quinze ans*, 1878, 2 sv.),
18. Ocelové město (*Les cinq cents millions de la Béguin* – „Pět set miliónů Begumy“, 1879), 1 sv.) – v jednom svazku s tímto románem vyšel současně kratší Vernův historický příběh Vzbouřenci na lodi Bounty (*Les Révoltés de la Bounty*).
19. Číňanovy trampoty v Číně (*Les tribulations d'un Chinois en Chine*, 1879, 1 sv.), česky též jako *O život*,
20. Zemí šelem (*La maison à vapeur* – „Dům na páru“, 1880, 2 sv.), česky též jako *Nana Sahib* nebo jako *Ocelový olbřím*,

21. Tajemství pralesa (*La Jangada*, 1881, 2 sv.), česky též jako *Osm set mil po Amazonce*,
22. Škola robinsonů (*L'école des robinsons*, 1882, 1 sv.), česky též jako *Dva Robinsoni*,
23. Zelený paprsek (*Le rayon vert*, 1882, 1 sv.), – v jednom svazku s tímto románem vyšla současně Vernova krátká satirická povídka Deset hodin na lovu (*Dix Heures en chasse*) z roku 1881.
24. Tvrdohlavý Turek (*Kéran le tête – „Paličatý Kéran“*, 1883, 2 sv.),
25. Hvězda jihu (*L'étoile du sud*, 1884, 1 sv.),
26. Archipel v plamenech (*L'archipel en feu*, 1884, 1 sv.),
27. Matyáš Sandorf (Nový hrabě Monte Christo) (*Mathias Sandorf*, 1885, 3 sv.),
28. Robur Dobyvateľ (*Robur le Conquérant*, 1886, 1 sv.), česky též jako *Vzducholoď kolem světa*,
29. Los číslo 9672 (*Un billet de loterie (Le numéro 9672)*, 1886, 1 sv.) – v jednom svazku s tímto románem vyšla současně Vernova fantastická novela Fffff...plesk! (*Frritt-Flacc*) z roku 1884.
30. Sever proti Jihu (*Nord contre Sud*, 1887, 2 sv.),
31. Cesta do Francie (*Le chemin de France*, 1887, 1 sv.) – v jednom svazku s tímto románem vyšla současně Vernova satirická novela na britský kolonialismus *Gil Braltar*.
32. [Dva roky prázdnin](#) (*Deux ans de vacances*, 1888, 2 sv.),
33. Bezejmenná rodina (*Famille sans nom*, 1889, 2 sv.),
34. Zmatek nad zmatek (*Sans dessus dessous*, 1889, 1 sv.),
35. Oceánem na kře ledové (*César Cascabel*, 1890, 2 sv.),
36. V pustinách australských (*Mistress Branican – „Paní Branicanová“*, 1891, 2 sv.), česky též jako *Zajatec pustin*,
37. Tajemný hrad v Karpatech (*Le château des Carpathes*, 1892, 1 sv.),
38. Claudius Bombarnak (*Claudius Bombarnac*, 1892, 1 sv.),
39. Malý Dobráček (*P'tit-Bonhomme*, 1893, 2 sv.),
40. Neobyčejná dobrodružství mistra Antifera (*Mirifiques aventures de maître Antifer*, 1894, 2 sv.), česky též jako *Dobrodružná závěť*,
41. Plovoucí ostrov (*L'île hélice*, 1895, 2 sv.),
42. Vynález zkázy (*Face au drapeau – „Tvář k praporu“*, 1896, 1 sv.), česky též jako *Tváří v tvář praporu vlasti*,
43. Milionář na cestách (*Clovis Dardentor*, 1896, 1 sv.),
44. Ledová sfinga (*Le sphinx des glaces*, 1897, 2 sv.),
45. Na vlnách Orinoka (*Le superbe Orénoque – „Nádherné Orinoko“*, 1898, 2 sv.),
46. Závěť výstředníka (*Le testament d'un excentrique*, 1899, 2 sv.), česky též jako *Hra o dědictví*,
47. Druhá vlast (*Seconde patrie*, 1900, 2 sv.),
48. Ves ve vzduchu (*Le village aérien*, 1901, 1 sv.), česky též jako *Podivuhodné setkání v džungli*,
49. Záhadné dobrodružství velrybářské lodi (*Les histoires de Jean-Marie Cabidoulin – „Příběhy Jeana-Marie Cabidoulina“*, 1901, 1 sv.),
50. Bratři Kipové (*Les frères Kip*, 1902, 2 sv.),

51. Cestovní stipendia (*Bourses de voyage*, 1903, 2 sv.),
52. Drama v Livonsku (*Un drame en Livonie*, 1904, 1 sv.),
53. Pán světa (*Maître du monde*, 1904, 1 sv.),
54. Zatopená Sahara (*L'invasion de la mer* – „Vpád do moře“, 1905, 1 sv.),
55. Maják na konci světa (*Le Phare du bout du monde*, 1905, 1 sv.),
56. Zlatá sopka (*Le volcan d'or*, 1906, 1 sv.),
57. Trampoty páně Thompsonovy (*L'agence Thompson and Co.*, 1907, 2 sv.),
58. Honba za meteorem (*La chasse au météore*, 1908, 1 sv.),
59. Lodivod dunajský (*Le pilote du Danube*, 1908, 1 sv.),
60. Trosečníci z lodi Jonathan (*Les naufragés du Jonathan*, 1909, 2 sv.),
61. Tajemství Viléma Storitze (*Le secret de Wilhelm Storitz*, 1910, 1 sv.),
62. Podivuhodná dobrodružství výpravy Barsacovy (*L'étonnante aventure de la mission Barsac*, 1919, 1 sv.).

Obrázek č. 2: Jules Verne a „příšery“ z jeho novel

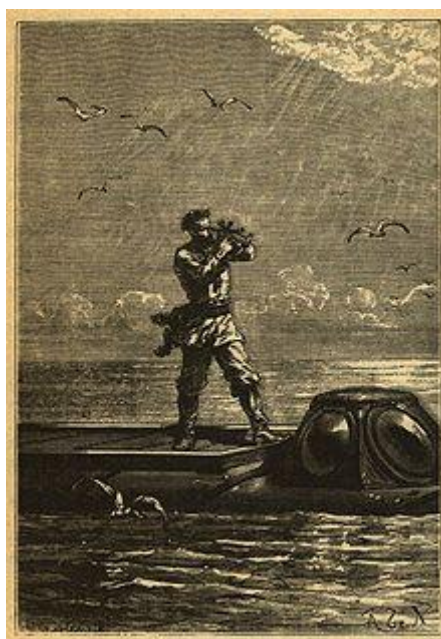
8.2 Další díla

- Kněz v roce 1839 (*Un Prêtre en 1839*), první Vernova próza, nedokončený román napsaný v letech 1846–1847. Dílo bylo prvně vydáno až v roce 1992
- Cesta pozpátku do Anglie a Skotska (*Voyage à reculons en Angleterre et en Écosse*), román, který Verne napsal v zimním období let 1859–1860, a jehož námět vytěžil ze své cesty do zmíněných dvou zemí. Prvně byl vydán až roku 1989.
- Paříž ve dvacátém století (*Paris au XXe siècle*), román z roku 1863, který Hetzel odmítl vydat pro jeho přílišný pesimismus. Verne pak rukopis založil mezi své

ostatní rukopisy. Teprve roku 1989 byl objeven Vernovým pravnukem a roku 1994 vydán.

- Hrabě de Chanteleine, (*Le Comte de Chanteleine*), historický dobrodružný román, který Jules Verne publikoval koncem roku 1864 v časopise *Musée des Familles* a jehož knižního vydání se za svého života nikdy nedočkal.
- Edgard Poe et ses œuvres (1864, Edgar Poe a jeho dílo), esej publikovaný v časopise *Musée des Familles*.
- Ilustrovaný zeměpis Francie (*Géographie illustrée de la France et de ses colonies*, 1866), dílo započaté profesorem Théophilem Lavalléem (1804–1866) a po jeho smrti na žádost Hetzela Vernem dokončené.
- Strýček Robinson (*L'Oncle Robinson*), román z roku 1871, který nakladatel Hetzel odmítl vydat a jehož většinu textu Verne využil pro napsání prvního dílu Tajuplného ostrova. Kniha vyšla samostatně až roku 1991.
- Historie velkých objevů (Découverte de la Terre (Histoire générale des grands voyages et des grands voyageurs), 1870–1880), několikadílňý geografický a historický spis.
- Doktor Ox (*Le docteur Ox*, 1874), sbírka autorových novel a povídek, kromě titulní novely *Doktor Ox* z roku 1872 obsahuje kniha ještě Drama ve vzduchu (*Un Drame dans les Airs*, 1851), Mistr Zachariáš (*Maître Zacharius*, 1854), Zajatci polárního moře (*Un Hivernage dans les Glaces*, 1855) a cestopisnou črtu Vernova bratra Paula Čtyřicátý francouzský výstup na Mont Blanc (*La quarantieme ascension française du Mont-Blanc*).
- Cesty na divadle (*Les Voyages au théâtre*, 1881), společné vydání tří divadelních her (*Cesta kolem světa za osmdesát dní*, *Děti kapitána Granta*, *Michail Strogov*), které Verne napsal společně s francouzským dramatikem Adolphem D'Ennerym,
- Trosečník z Cynthie (*L'Épave du Cynthia*, 1885), román napsaný společně s André Lauriem,
- Včera a zítra (*Hier et demain*, 1910), sbírka posmrtně vydaných novel a povídek uspořádaná Verneovým synem Michelem. Verneovo autorství těchto děl je však dosti problematické. Některé povídky napsal ve skutečnosti jeho syn a i v těch, které původně napsal otec Jules Verne, provedl syn Michel Verne své vlastní úpravy. Kniha obsahuje tyto povídky a novely: Rodina Krysáků (*La famille Raton*, 1891), Pan Dis a slečna Es (*Monsieur Ré-Dieze et Mademoiselle Mi-Bémol*, 1893), Osud Jeana Morénase (*La Destinée de Jean Morénas*) a Humbuk (*Le Humbug*) z Verneovy pozůstalosti a dvě díla Michela Vernea: Ve XXIX. století (*Au XXIXe siecle*, 1889) a Věčný Adam (*L'Éternel Adam*, 1910).

9 Ilustrátoři

Obrázek č. 3: Kapitán Nemo

Související informace naleznete také v článcích Seznam francouzských ilustrátorů Julese Verna a Seznam českých ilustrátorů Julese Verna.

9.1 Hlavní ilustrátoři

- Édouard Riou (1833 – 1900): v letech 1863 – 1881 ilustroval osm Verneových děl.
- Jules Férat (1819 – 1889): v letech 1871 – 1881 ilustroval šest Verneových románů, tři jeho novely a knihu jeho divadelních her *Cesty na divadle*.
- Léon Benett (1839 – 1917): v letech 1873 – 1910 ilustroval dvacet osm Verneových děl.
- George Roux (1850 – 1929): v letech 1885 – 1919 ilustroval dvacet Verneových románů, tři jeho novely a podílel se na ilustracích knihy Verneových povídek *Včera a zítra*.

9.2 Ilustrátoři jednotlivých děl

- Alexandre de Bar (1821-1908) ilustroval společně s Jeanem-Valentinem Foulquierem román *Hrabě de Chanteleine*.

- Gédéon Baril (1832-1906)) ilustroval povídku *Deset hodin na lovu*.
- Émile-Antoine Bayard (1837 – 1891) ilustroval společně s Alphonsem de Neuville román *Okolo Měsíce* a samostatně povídku *Drama ve vzduchu* ze sbírky *Doktor Ox*.
- Alfred Quesnay de Beaurépaire (1830 – 1898) ilustroval společně s Julesem Fératem *Zemi kožešin*.
- Hubert Clerget (1818 – 1889) ilustroval společně Édouardem Riouem *Ilustrovaný zeměpis Francie*.
- S. Drée ilustroval historický příběh *Vzbouřenci na lodi Bounty*.
- Jean-Valentin Foulquier (1822-1896) ilustroval společně s Alexandrem de Barem román *Hrabě de Chanteleine*.
- Lorenz Frølich (1820 – 1908) ilustroval novelu *Doktor Ox* ze stejnojmenné povídkové sbírky.
- Adrien Marie (1848 – 1891) ilustroval novelu *Zajatci polárního moře* ze sbírky *Doktor Ox*.
- Henri Meyer (1844 – 1899) ilustroval *Patnáctiletého kapitána* a společně s Léonem Benettem, Édouardem Riouem a Julesem Fératem knihu Vernových divadelních her *Cesty na divadle*.
- Henri de Montaut (1840 – 1905) ilustroval společně s Édouardem Riouem *Pět neděl v balóně* a *Dobrodružství kapitána Hatterase* a samostatně *Ze Země na Měsíc*.
- Félicien de Myrbach (1853 – ?) ilustroval společně s Léonem Benettem a Georgem Rouxem knihu povídek *Včera a zítra*.
- Alphonse de Neuville (1835 – 1885) ilustroval společně Édouardem Riouem [*Dvacet tisíc mil pod mořem*](#), s Émilem-Antoinem Bayardem *Okolo Měsíce* a s Léonem Benettem *Cestu kolem světa za osmdesát dní*.
- Paul-Dominique Philippoteaux (1845 – 1923) ilustroval román *Na kometě* (1877) a společně s Léonem Benettem několikadílňý geografický a historický spis *Histories velkých objevů*.
- François Schuiten (1956) ilustroval *Paříž ve dvacátém století* (vydáno 1994).
- Théophile Schuler (1821 – 1878) ilustroval povídku *Mistr Zachariáš* ze sbírky *Doktor Ox*.
- Jacques Tardi (1946) ilustroval román *Kněz v roce 1839* (vydáno 1992) a sbírku povídek z pozůstalosti *San Carlos* (vydáno 1993).
- Georges Tiret-Bognet (1855 – 1930) ilustroval *Bezejmennou rodinu*.
- Edmond Yon (1836 – 1897) ilustroval povídku *Čtyřicátý francouzský výstup na Mont Blanc* ze sbírky *Doktor Ox*.

10 Verneovo dílo v Česku

Pro české čtenáře objevil knihy Julese Vernea Jan Neruda, který si během svého pobytu v Paříži v roce 1863 koupil knihu *Pět neděl v balóně* a přivezl ji do Prahy. V roce 1869 díky Nerudovi vyšel v knižnici Matice lidu první Verneův román přeložený do češtiny – *Cesta kolem Měsíce*. Nakladatel Josef Richard Vilímek v letech 1893–1935 vydal 52 Verneových románů. Vilímek také nepoužil přesný překlad názvů knih a názvy značně upravil. Tyto úpravy se používají dodnes.

Později vydávalo Verneovy romány Státní nakladatelství dětské knihy v edici *Podivuhodné cesty* a Mladá fronta v edici *Spisy Julese Verna*. Kratší práce vydávalo nakladatelství Albatros v sešitové edici Karavana a v roce 2008 začalo vydávat novou řadu třinácti Verneových románů převyprávěných Ondřejem Neffem. Po roce 1989 se do vydávání kompletního díla Julese Vernea pustilo brněnské nakladatelství Návrat, které do současné doby vydalo 79 svazků a ve vydávání dalších pokračuje. Dalším významným novodobým vydavatelem je Josef Vybíral.

V socialistickém Československu byly z Verneových textů občas vypouštěny nebo upravovány části s náboženskými odkazy.

Na motivy Verneových románů natočil český režisér Karel Zeman filmy *Vynález zkázy* (1958), *Ukradená vzducholod'* (1966) a *Na kometě* (1970).

V srpnu 1892 Jules Verne na necelé dva týdny údajně navštívil Slovensko, kde mu podle zpráv byl společníkem mladý evangelický kněz Ján Maliarik (1869–1946). O rok později vydal Verne román *Tajemný hrad v Karpatech*.

11 Nejznámější díla

K asi nejznámějším titulům patří *Dva roky prázdnin* a *Dvacet tisíc mil pod mořem*. V dalším textu se budeme podrobněji věnovat jejich popisu.

11.1 *Dva roky prázdnin*

Obrázek č. 4: Obálka ke knize

11.1.1 *Obsah románu*

Verne v knize zpracoval napínavý příběh patnácti chlapců, kteří měli vyjet na prázdninový výlet jachtou na moře. Během příprav k vyplutí v Aucklandu na Novém Zélandu odešla posádka na břeh a loď s chlapci na palubě se díky nedopatření dostala na moře. Zde byla hroznou bouří zahnána přes celý Pacifik k břehům neobydleného ostrova, kde ztroskotala. Podoba románového ostrova Hanover je smyšlená, nicméně ostrov toho jména nedaleko pobřeží Chile skutečně existuje. Tak se z městských školáků, z nichž nejmladšímu bylo osm a nejstaršímu čtrnáct let, stali robinzoni, odkázaní jen sami na sebe. Většina z nich byli Britové, nejstarší byl Američan a dva chlapci byli Francouzi. Jejich prázdninový výlet se protáhl na dlouhé dva roky. Za tu dobu si chlapci na ostrově vybudovali vzkvétající osadu, kde každý pracoval podle svých sil a schopností a podřizoval se nutné kázni. Proto mohli úspěšně čelit všem nebezpečím a překlenout i vážnou roztržku, která hrozila rozdělit osadu na dva tábory. Když na ostrově přistála skupina pirátů, podařilo se jim za pomoci dvou dospělých lidí z bývalé posádky pirátské lodi nad

zločinci zvítězit a po mnohých útrapách se navrátit zpět do vlasti. V této knize Verne opět ukázal (jako v mnoha jiných svých dílech) sílu kolektivu, který je schopen dosáhnout takových výsledků, jakých by nikdy nemohl člověk dosáhnout sám.

11.1.2 *Ilustrace*

Tuto knihu ilustroval Léon Benett.

11.1.3 *Filmové adaptace*

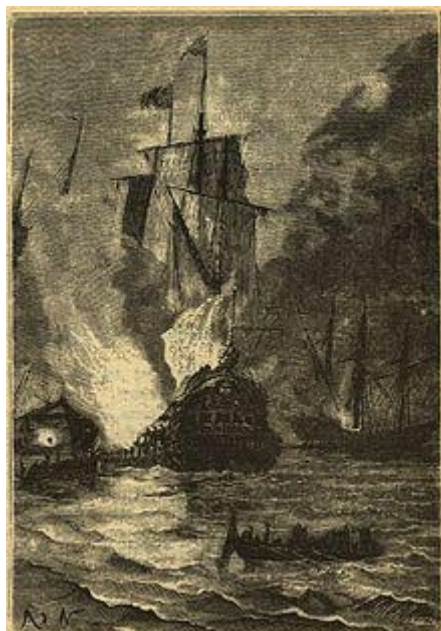
- Na motivy románu natočil roku 1966 český režisér Karel Zeman film *Ukradená vzducholoď*.
- Roku 1974 vznikl podle románu šestidílný francouzsko-německo-rumunský televizní film francouzského režiséra Gilese Graingera.

11.1.4 *Česká vydání*

- *Dva roky prázdnin*, J. R. Vilímek, Praha 1890, přeložil Bohumil Čermák,
- *Dva roky prázdnin*, Bedřich Kočí, Praha 1909, přeložil Alois Tuček, dva svazky, znovu Eduard Beaufort, Praha 1922.
- *Dva roky prázdnin*, Alois Hynek, Praha 1911, přeložil Jan Kalvoda, dva svazky, znovu 1921.
- *Dva roky prázdnin*, J. R. Vilímek, Praha 1912, přeložil Bohumil Čermák,
- *Dva roky prázdnin*, Jindřich Bačkovský, Praha 1921, přeložil J. H. Šedivý,
- *Dva roky prázdnin*, J. R. Vilímek, Praha 1923, přeložil Bohumil Čermák, znovu 1929, 1931, 1932 a 1934.
- *Dva roky prázdnin*, J. R. Vilímek, Praha 1936, přeložil Zdeněk Hobzík, znovu 1941 a 1947.
- *Dva roky prázdnin*, SNDK, Praha 1953, přeložil Václav Netušil, znovu 1957, 1962 a 1965.
- *Dva roky prázdnin*, *Patnáctiletý kapitán*, Mladá fronta, Praha 1969, přeložil Václav Netušil,
- *Dva roky prázdnin*, Mladá fronta, Praha 1972, přeložil Václav Netušil, dostupné online.
- *Dva roky prázdnin*, Albatros, Praha 1973, přeložil Václav Netušil, znovu 1985 a 1990.
- *Dva roky prázdnin*, Návrat, Brno 2000, přeložil Bohumil Čermák, znovu 2005.
- *Dva roky prázdnin*, Albatros, Praha 2011, převyprávěl Ondřej Neff.
- *Dva roky prázdnin*, Omega, Praha 2014, přeložil Bohumil Čermák, znovu 2015.

- *Dva roky prázdnin*, Nakladatelství Josef Vybíral, Žalkovice 2015, přeložil Bohumil Čermák.

11.2 *Dvacet tisíc mil pod mořem*

Obrázek č. 5: Původní ilustrace ke knize

Jedná se o (1869–1870, *Vingt mille lieues sous les mers*) jeden z nejznámějších románů francouzského spisovatele Julesa Verna z jeho cyklu *Podivuhodné cesty* (*Les Voyages extraordinaires*). Tento vědeckofantastický román tvoří druhý díl autorovy volné trilogie, do které ještě patří *Děti kapitána Granta* (1867–1868, *Les enfants du capitaine Grant*) a *Tajuplný ostrov* (1875, *L'île mystérieuse*). Mezi jednotlivými díly Vernovy trilogie však panuje časový nesoulad (viz Časový nesoulad mezi jednotlivými díly trilogie).

Česky román vyšel poprvé roku 1877.

Překlad názvu je nesprávný, protože v originále jde o dvacet tisíc "lieues", což je starobylá jednotka délky, česky zvaná "pěší hodina" a odpovídá vzdálenosti, kterou člověk (kůň) ujede za jednu hodinu. V románu jednotka odpovídá francouzské metrické variantě a je dlouhá přesně 4000 metrů.

Roku 1901 napsal německý spisovatel Robert Kraft pokračování pod názvem *Die Ansiedlung auf dem Meeresgrunde* (Podmořská osada).

11.2.1 *Obsah románu*

Příběh začíná roku 1866, kdy se v anglických listech objevila zmínka o jakémsi mořském netvoru ohromných rozměrů, který napadá lodě. Tímto úkazem se zabývali i vědci. Jedni říkali, že je to ponorka a druzí tvrdili, že se jedná o dosud neznámého tvora. Nakonec Američané vyslali na moře fregatu *Abraham Lincoln*, která měla za úkol záhadu vyjasnit. Výpravy se zúčastnil také francouzský přírodovědec profesor Aronnax se svým sluhou Conseilem, kteří se na lodi seznámili s harpunářem Nedem Landem. Výprava byla dlouho neúspěšná, až jednou večer spatřila posádka světelnou záři vycházející kousek od lodi. Fregatase pokusila tvora pronásledovat a harpunovat. Najednou se však obluda otočila a plula ohromnou rychlostí směrem k lodi, se kterou se vzápětí srazila. Profesor Arronax, jeho sluha Conseil a harpunář Ned Land spadli do širého moře. Zachránili se na hřbetě obludy, o které však brzy zjistili, že to opravdu není ryba, ale ponorka. Z té vylezli čtyři muži, vtáhli je dovnitř a uvěznili v tmavé komoře. Příští den je tam navštívil jakýsi muž, který se představil jako kapitán Nemo, a oznámil jim, že se nacházejí v ponorce *Nautilus*, kterou nikdy nesmějí opustit, aby nevyzradili její tajemství. Jako nedobrovolní cestující prožili při podmořské plavbě neuvěřitelné příhody, poznali netušené krásy mořského dna a poučili se o přírodních zvláštностech oceánů.

- Nedaleko marockých břehů objevili zbytky starodávné Atlantidy. Profesor Aronnax spatřil zbytky vodovodu, několik chrámů a také pozůstatky přístavního mola. Zkázu atlantské civilizace zřejmě zavinila podmořská sopka, doposud činná. Jejím vlivem zde zřejmě došlo i k mutaci mořských živočichů, neboť výprava kapitána Nema zde potkala četné mořské příšery.
- Propluli tzv. *Arabským tunelem*, tj. podmořským tunelem pod Suezskou šíjí, který spojuje Středozemní a Rudé moře. Tunel objevil kapitán Nemo, neboť si všiml, že v obou mořích žijí stejní živočichové a z toho usoudil, že obě moře musí být propojena.
- Procházeli se ve skafandru, který vynalezl kapitán Nemo, po mořském dně (oceľová nádrž na vzduch, kterou byl skafandr vybaven, pojmula dost vzduchu na desetihodinový pobyt pod vodou).
- Málem zemřeli udušením pod Jižním pólem, když byla ponorka uvězněna v mase ledu, nemohla se vynořit a obnovit zásobu čerstvého vzduchu.

Přes tyto zážitky se zejména harpunář Ned Land nesmířil s tím, že by měl v ponorce strávit zbytek života. Vhodná chvíle k útěku nastala až nedaleko norských břehů. Ned přemluvil k útěku i profesora, který byl na Nema velice rozzloben, protože Nemo krátce předtím potopil válečnou loď „*pozemských tyranů*“ (tj. koloniální mocnosti, které kapitán Nemo vyhlásil válku). Všichni tři zajatci uprchli z ponorky na člunu a zachránili je místní rybáři.

11.2.2 *Popis ponorky Nautilus*

Obrázek č. 6: Původní ilustrace ke knize

Zatímco o původu a dřívějším životě tajemného kapitána Nema se v knize již nic víc nedovíme (podrobnosti jsou uvedeny až v třetím díle trilogie Tajuplný ostrov), Nautilus je popsán poměrně detailně. Autorova fantazie se ale v knize drží v mezích technické pravděpodobnosti a proto román působí i dnes velmi přesvědčivě. Ponorka byla dlouhá sedmdesát metrů a v nejsilnějším místě široká osm metrů. Měla dvojitý plášť z ocelových plátů a její základní váha činila tisíc pět set tun. Systém nádrží (tj. jejich naplňování a vyprazdňování) umožňoval ponorce libovolně pod vodou stoupat nebo klesat, a to až do hloubky přes deset tisíc metrů. Ponorka byla řízena směrovým a hloubkovým kormidlem, která ovládal kormidelník z kabiny částečně vyčnívající nad palubu a vybavené dvěma čočkovitými okny zasklenými křišťálovým sklem. Za kabinou byl umístěn velmi silný reflektor.

Pohon lodi i četná další zařízení byla na elektřinu získávanou ze sodíkových článků (sodík byl doplňován na tajné základně na blíže neurčeném ostrově, kde byl též dobýván z mořské vody v blíže nepopsaném zařízení poháněném tepelnou energií, získávanou z uhlí z podmořského dolu). Elektrické ovládání bylo využito i pro dálkové ovládání strojovny z kormidelní kabiny. K ochraně vstupu do ponorky využíval kapitán Nemo možnost nabít elektrickým proudem zábradlí vstupních schodů. Napětí šlo zvyšovat libovolně do té míry, že mohlo způsobit smrt.

Šroub ponorky byl poháněn obrovskými elektromagnety. Měl v průměru šest metrů, délku závitu sedm a půl metru a otáčel se až stodvacetkrát za sekundu. Díky němu mohla loď dosáhnout rychlosti až devadesát kilometrů za hodinu. Loď sice měla zařízení na výrobu kyslíku elektrolýzou vody, neměla však žádné zařízení, které by vzduch zbavovalo oxidu uhličitého, a proto bylo nutno ponorku větrat. Delší pobyt pod hladinou mohl tedy být pro posádku osudný (kritická situace nastávala po dvou dnech). Ponorka nesloužila jen k vědeckovýzkumným účelům, ale též jako hrozná zbraň. Kapitán Nemo zásadně útočil na protivníka obrněnou přídi ponorky, kterou dokázal prorazit boky válečných lodí a tak je potopit.

11.2.3 Filmové adaptace

Román byl několikrát zfilmován.

- *20000 lieues sous les mers* (1907), Francie, režie Georges Méliès, němý film,
- *20000 Leagues Under the Sea* (1916), USA, režie Stuart Paton, němý film,
- *20000 Leagues Under the Sea* (1954), USA, režie Richard Fleischer, v roli Neda Landa Kirk Douglas,
- *20000 Leagues Under the Sea* (1985), Austrálie, režie Warwick Gilbert, animovaný film,
- *20000 Leagues Under the Sea* (1997), USA, režie Michael Anderson a Rod Hardy, televizní dvoudílný film.

11.2.4 Česká vydání

- *Dvacet tisíc mil pod mořem*, Spolek pro vydávání laciných knih českých, Praha 1877, dva svazky
- *Cestování pod mořem*, František Kytka, Praha 1877, dle J. Vernea vzdělal P. Š. T-ý (tj. Pavel J. Šulc).
- *Dvacet tisíc mil pod mořem*, Bedřich Kočí, Praha 1907, dva svazky, přeložil J. Entlicher a Vítězslav Unzeitig, znovu Eduard Beaufort 1913.
- *Dvacet tisíc mil pod mořem*, J. R. Vilímek, Praha 1911, přeložil Jaroslav Janeček, znovu 1921, 1923 a 1934.
- *Dvacet tisíc mil pod mořem*, J. R. Vilímek, Praha 1937, přeložil Zdeněk Hobzík, znovu 1941, 1948 a 1949.
- *Dvacet tisíc mil pod mořem*, SNDK, Praha 1953, přeložil Václav Netušil, znovu 1961 a 1966
- *Dvacet tisíc mil pod mořem*, Mladá fronta, Praha 1959, přeložil Benjamin Jedlička,
- *Dvacet tisíc mil pod mořem*, Albatros, Praha 1969, přeložil Václav Netušil, znovu 1976, 1983 a 1987.
- *Dvacet tisíc mil pod mořem*, Návrst, Brno 1999, přeložil Jaroslav Janeček, znovu 2003 a 2009.
- *Dvacet tisíc mil pod mořem*, Levné knihy KMa, Praha 2005, přeložil Benjamin Jedlička,
- *20 000 mil pod mořem*, Tribun EU, Brno 2007,
- *Dvacet tisíc mil pod mořem*, Albatros, Praha 2008, převyprávěl Ondřej Neff, znovu 2015.
- *Dvacet tisíc mil pod mořem*, Omega, Praha 2015, přeložil Jaroslav Janeček.

11.2.5 ***Rozhlasové dramatizace***

Ondřej Neff: *Dvacet tisíc mil pod mořem* (1995), pětidílná rozhlasová dramatizace románu Julesa Verna, překlad: Benjamin Jedlička, dramaturgie Ivan Hubač, režie Jiří Horčíčka, hráli František Němec, Ivan Řezáč, Pavel Rímský, Radoslav Brzobohatý, Ilja Ráček, Martin Štěpánek a Pavel Soukup.